

ZDRAVKO GAVRILOVIĆ

FUDBAL U BJELOPAVLIĆIMA OD 1919. DO 2004. GODINE

OD „SLOGE“ DO „ISKRE“ – IZ TEKSTA ZA MONOGRAFIJU

Na Đurđevdan, 6. maja 2004. godine biće tačno 85. godina od kako se fudbalska igra „uselila“ u Bjelopavliće. Tada je, na livadi kod Manastira Ždrebaonik, na tradicionalnom saborištu Bjelopavlića, Đurđevdanskome uranku, pored raznovrsnog kulturno – zabavnog programa u kome su učestvovali Pjevačko društvo “Jedinstvo”, gradska bleh muzika i uz nastup “diletantske grupe” glumaca oko podneva odigrana i prva fudbalska utakmica. Prvu utakmicu igrali su osnivači kluba, na jednoj, i radnici i omladina na drugoj strani. Na improvizovanom igralištu koje je za tu priliku pripremljeno na manastirskom imanju, najbolje što se umjelo i moglo, postavljeni su golovi, i obilježene i linije igrališta. Tu, prvu fudbalsku priredbu pratio je neobično veliki broj građana, koji je znao da aplauzom nagradi uspješne poteze aktera.

Prvu fudbalsku loptu u grad na Zeti donio je u proljeće 1919. godine **Stevan – Šćepo Zlatičanin**, najstariji sin uglednog danilovgradskog trgovca **Neša Zlatičanina**, i sa nekoliko uglednih trgovaca, zanatlija i građana osnovao Radnički šport – klub Slogu. Osnivači kluba bili su braća **Sergije Niko i Gojko Stanić, Stevan – Šćepo Zlatičanin, Filip Zlatičanin, Simo Markuš, Milan Kaluđerović, Rizo Muškić, Husein Redžović, Spasoje Gvozdrenović, Milivoje Pavićević i Ibrahim Perkočević**. Ljubitelji loptanja očarani novom igrom odmah su počeli da se okupljaju oko kluba. Za prvog predsjednika “**Sloge**” izabran je trgovac **Sergije Stanić** a u najužem rukovodstvu kluba su bili još **Simo Markuš, Nešo Zlatičanin i Milan Kaluđerović**.

U ljeto 1922. godine u Beogradu je nabavljena prava kožna lopta „na šniranje”, a hroničari su zabilježili da je jedan od najboljih igra-

ča Sloge **Milivoje Stanišić** u Beogradu naručio prve kopačke od bijele krom kože.

Sloga je osnovana kao radnički klub; osnivači kluba su bili trgovci i zanatlije, tako da nije slučajno da su i njeni prvi dresovi, nabavljeni 1925. godine bili crvene boje.

Hroničari su zabilježili da je **RŠK Sloga** po formiranju bila među najstarije klubove u Crnoj Gori. Taj primjer Danilovgrada, kao male sredine slijedila su mnoga društva u većim mjestima.

Prvi se pominje **Radnički šport – klub Sloga** iz Danilovgrada je nikšićki list “Slobodna misao”. Navodi se, da je Sloga, 12. avgusta 1923 godine u Nikšiću igrala prijateljsku utakmicu sa domaćim Gorštakom. U štucrom novinskom izvještaju sa te utakmice, piše da su pobijedili domaći igrači, ali se ne navodi rezultat.

U jednom novinskom članku nakon prijateljske utakmice u Nikšiću, ispod kojeg se nalazi i fotografija igrača na kojoj su bili trgovac **Sergije Stanić**, koji je bio predsjednik kluba i **Martin Mijušković**, sportski sudija iz Nikšića, stoji doslovce, da je **RŠK Sloga** „osnovana” odmah po oslobođenju (misli se na Prvi svjetski rat). Tu se dalje u kraćem tekstu navodi da je klub u početku dobro napredovao, ali da je imao „velike smetnje zbog igrališta“, te je prinuđen da igra uvijek na strani, a da su najbolji igrači braća **Stanišići, Milivoje i Jagoš**, i **M. Pavlović**.

Naredne 1924. godine ovaj list piše o drugoj utakmici ova dva kluba, koja je igrana 17. avgusta, navodeći da su ovog puta pobijedili gosti iz Danilovgrada rezultatom 1:0.

U informaciji sa ove utakmice pomenuti su i sastavi timova, a za Slogu su nastupili : **Gavrilo – Gajo Pajović, Milivoje Stanišić, Radivoje Barović, Velašević, Vale Stanić, Vasilije – Vale Šćepanović, Petar Dželebdžić, Miladin Markuš(ević), Jagoš Stanišić** i **Novo Zlatičanin**. Omaškom je u sastavu ekipe objavljenom u listu, izostavljen je **Milivoje – Mićko Pavićević**.

U nikšićkom listu “Slobodna misao”, koji je izlazio od septembra 1921 pa sve do početka 1941. godine objavljen je tekst pod naslovom “Nova uprava Sloge”, gdje se ističe, da je 10. maja 1931 godine, održana deseta Skupština kluba. Na toj jubilarnoj Skupštini za predsjednika je bic izabran **Miloš Bošković**, potpukovnik u penziji, sekretara **Miladin Markuš**, blagajnika **Ljubo Zlatičanin**, a za ekonomu obućar **Ilija Grgurović**.

Prvi golman **Sloge** bio je **Gavrilo – Gajo Pajović**, a pored njega u tom periodu igrali su bekovi, **Milivoje – Mićko Pavićević** i **Pero Perović**, halfovi **Milivoje Ivanović**, **Milutin Velašević** i **Nikola Perović**, centarhalf **Radivoje Velašević**, desno krilo **Milorad Šaletić** (igrao je kasnije i **Vale Stanić**), polutke **Raško Radović** i **Gojko Popović**, centarfor **Drago Velašević**, lijevo krilo **Momčilo Stanišić**. Igrali su još i **Majo Radović**, **Mihailo Prelević**...

Tih godina u Slogi su istovremeno igrala četiri brata **Velaševića: Radivoje Drago, Bogdan** i **Milivoje**, takođe i četvorica braće **Stanišića: Dušan, Milivoje, Momčilo** i **Jagoš**, kao i dvojica **Perovića: Nikola** i **Pero**.

Te 1925. godine Sloga je u Danilovgradu, na igralištu ispod Glavice ugostila podgorički **Balšić**, koji je pobijedio domaćina rezultatom 3:0. U informaciji sa ove utakmice navodi se da je utakmicu posmatralo mnogo gledalaca, a da je najviše bilo onih koji su utakmicu posmatrali sa Božove Glavice. Prvo igralište nalazilo se na mjestu gdje se nalazi kuća pokojnog **Vlada Burića**, u blizini puta prema magistrali.

Sloga je za ono vrijeme bila veoma dobro organizovan klub. Imali su igrači dobru opremu, a mi djeca, kasnije igrači **Zmaja** većinom, posmatrali smo svaki trening i nosili smo im opremu kada su išli da treniraju, kaže **Radovan – Mišo Ivanović**.

PET KLUBOVA U DANILOVGRADU

U drugoj deceniji prošlog vijeka u samom Danilovgradu je prema istorijskim izvorima živjelo tek nešto više od 1.000 ljudi. U gradu je pored **Sloge** ubrzo došlo do formiranja još četiri fudbalska kluba: **Zmaj** (1929), **Njegoš** (1931), **Grom** (1932), i **Napredak** (1935).

Sve do 1936. godine fudbalski klubovi iz Danilovgrada nijesu ispoljavali neku veću aktivnost koja bi se ogledala u odigravanju utakmica. U tom periodu prijateljske utakmice su bile prava rijetkost, između kojih su bile velike pauze do novih utakmica. I prijateljske utakmice mjesnih klubova bile su rijetke. Kada je riječ o klubovima onda treba naglasiti da je u tom periodu uglavnom samo nastupao **Zmaj** što u prijateljskim odmjeravanjima, što u takmičenju Zetske župe čije je sjedište bilo u Podgorici (osnovana je 1933. godine).

U periodu između dva rata nastajao je, a ubrzo zatim i nestajao, i gasio se zauvijek veliki broj klubova. Tako je bilo i u Danilovgradskom srezu i samom gradu. Mnogi od njih se u pisanim izvorima i štampi pominju jedan put a mnogi se ne pominju i nema ih ni u bilješkama hroničara onog vremena, jer su trajali veoma kratko. Tako su u tom periodu na području sreza Danilovgradskog postojali sljedeći klubovi: **Sloga**, **Njegoš**, **Grom**, **Zmaj**, **Napredak**, **Hajduk** (tim sirotinjskog doma na Ranlovići), na širem području grada, dok su na teritoriji sreza bili **Kosovi Lug**, **Bijeli orao** (Orja Luka), **Jugo-soko** (Lalevići), **Jugosloven** i **Bijeli orao** (Martinići), **Srbobran**, kasnije **Zora** (Spuz).

U međuratnom periodu kroz ta društva ne samo što se odvijaju raznovrsna sportska takmičenja, već ona postaju centri za okupljanje omladine i širenje naprednih ideja. Takva bogata tradicija posebno je naglašeno, nastavljena je u posleratnom periodu, gdje su najmasovnije sportske aktivnosti, a među njima i fudbalski sport bili na prvom mjestu.

ZMAJ ISPRED SLOGE

Iako je bila najstariji klub na području Danilovgradskog sreza **Sloga** nije prva i započela takmičenje na području Zetske župe. Tu čast da bude prvi klub iz Bjelopavlića koji će nastupati u zvaničnim utakmicama imao je **Zmaj**. On je u okviru prvog kola takmičenja Zetske sportske župe za 1934. godinu, u Danilovgradu 10. juna igrao sa podgoričkom **Budućnošću** neriješeno 1:1. Prema pisanju tadašnje štampe **Budućnost** je igrala veoma slabo zbog odsustva nekoliko igrača. Nedelju dana kasnije, 17. juna, u revanš meču, u Podgorici **Budućnost** je pobijedila sa 5:1.

Omladinski klub **Zmaj** formiran je 1929. godine i okupljao je omladinu i simpatizere KPJ. Osnivači kluba bili su mahom petnaestogodišnjaci: **Radovan – Mišo Ivanović, Halit Selhanović, Radule Pavličić, Cvetko – Beta Zlatičanin, Sveto Vujošević, Jovan – Lola Vujošević, Bogdan Velašević, Sveto Kračković, Ilija – Bećo Radulović, Vlado Sekulić – Valjak, Andro Lukić, Rajko Pavićević, Diko Pajović, Joza Bogičević, Marko Kaluđerović, Blažo Božović, Đuza Ilić, Ljubo Jovanović, Diko Vujašković, Alit Krnić i Zarija Đurović. Prvi predsjednik kluba bio je fotograf Blažo Božović.**

Sve do jeseni 1933. godine **Zmaj** nije bio zvanično registrovan klub od strane države, te je do tada slovio kao „nepodsasvezni klub“. **Zmaj** je 10.jula 1933 godine odigrao prijateljsku utakmicu u Nikšiću sa jednim lokalnim timom.

Tek 1933 godine u zvaničnim dokumentima se navodi, da se **Zmaj** takmičio u Zetskoj župi, čije je sjedište bilo u Podgorici. Pored njega u ligi ove Župe takmičili su se još i: **Obilić, Hercegovac i Jugoslavija** iz Nikšića, **Balšić i Budućnost** iz Podgorice, **Gorštak** iz Kolašina i **Njogoš** iz Berana.

Za **Zmaj** su tada igrali : golman **Andro Lukić**, bekovi **Ilija – Bećo Radulović i Halid Krnić**, halfovi **Radovan – Mišo Ivanović i Bogdan Velašević**, centarhalf **Jovan – Lola Vujošević**, krila **Rajko Pavićević, i Vujo – Zrno Grgurović**, centarfor **Cvetko – Beta Zlatičanin**, polutke **Halit Selhanović i Marko Kaluđerović**.

Kroz klub u predratnom i poratnom periodu prošle su brojne generacije, a Bjelopavlići su iznjedrili i veliki broj dobrih fudbalera. Neki od njih u klubu su se zadržavali kraće, neki duže, ali i jedni i drugi ostavili su dubok trag, samom činjenicom da zahvaljujući njima fudbalska igra opstaje već evo skoro punih 85. godina. Veliki broj fudbalera je prošao kroz klub, nastojaćemo da ih pomenemo, i da pri tom što manje njih zaboravimo. Tradicija koja je započeta traje, i valjda se neće prekidati.

U vrijeme između dva rata, tridesetih godina minulog vijeka u danilovgradskom srezu djelovalo je desetak klubova, od kojih su najbolji bili **Sloga i Zmaj**. Nastajali su, a odmah tako ubrzo i nestajali mnogi fudbalski klubovi. Ostaje svjedočanstvo da je u tom međuratnom periodu, u samom gradu gdje je prema podacima živjelo oko 1000 ljudi bilo čak pet fudbalskih klubova. Neki od njih nijesu bili ni registrovani.

Pečat vremena ostavili su osnivači, ali i brojni klupski rukovodioci, dobrotvori i donatori koji su svojim djelom utrljali blistav put razvoja fudbalske igre, bez koje je Danilovgrad onog vremena bio gotovo nezamisliv. Sport, odnosno fudbalska igra onog vremena nije se mogla posmatrati izopšteno iz konteksta kulturnih zbivanja. Naprotiv, fudbaleri i **Sloge i Zmaja** ali i drugih manjih klubova bili su svestrani, dobri pjevači u Pjevačkom društvu Jedinstvo, ili svirači u bleh muzici, ali i neki dobar glumac amater se mogao naći među njima.

Sloga, kao i drugi klubovi grada onog vremena davali su duhovnu snagu, svojim utakmicama upotpunjavali onovremenu stvarnost, potirali sve teškoće onovremenog života. I, uistinu, živjelo se tada sa fudbalom i za fudbal, a **Sloga**, kasnije, od 1929. godine, i **Zmaj** su tom vremenu dali sve što se moglo dati, i bez njih sve hronike grada su nepotpune i prazne. Oni ali i drugi klubovi koji su postojali, bili su istinski reprezentanti grada, nosioci nečeg novog u onovremenoj jednoličnoj malo-građanskoj čamotinji. Grad je njima umio da podari sebe cijelim svojim bićem, iskreno i do kraja, i pružao im sva zadovoljstva i podršku, što je fudbal oduvijek kao igra tražio. U onda malom i prašnjavom gradu, sa pet šest ulica, u kome je po popisu živjelo oko hiljadu ljudi na utakmicama su bili prisutni gotovo svi građani, a nezamislivo je bilo da utakmice ne gledaju Kosovolužani, Lalevići, Pažićani, ali i mještani drugih sela. Dan kada se odigravala utakmica u Danilovgradu je bio praznik. Samo se tada, naravno uz pazarni dan okupljao veliki broj ljudi. I tada su se oblačila svečana odijela, a svirala je i gradska bleh muzika, prolazeci ulicama grada na putu prema igralištu. Bili su tada na igralištu gotovo svi, i stari i mladi i djeca, i bilo je lijepo nekada...

O počecima fudbalske igre u Bjelopavličima i pored skromne arhivsko – muzejske građe, dokumenata kao i priča aktera, ostale su nedoumice oko značajnih datuma kao što je i godina osnivanja **Sloge**. Pisalo se, ali, na žalost bez pozivanja na izvore i sjećanja ljudi, ipak i tada veoma malo, proizvoljno i netačno. Mišljenja sam da je prava istina o tome već odavno poznata, da i danas ima, doduše veoma malo aktera koji to znaju, i da se ona mnogo ranije trebala i morala saopštiti, upravo u vrijeme kada su bili živi osnivači rukovodioci i dobrotvori kluba. Poslednji iz plejade utemeljivača i velikih dobrotvora, koji je **Slogi** darivao najviše, **Miladin Markuš**, umro je u dubokoj starosti, prošle zime u Zagrebu. Za života je uradio mnogo, svoju mladost vezao je za klub, svojim djelom ostavio neizbrisiv trag u vremenu, učinio je veoma mnogo za Danilovgrad, znao je mnogo, rekao je puno, ali sa sobom je odnio puno onoga što je moralo i trebalo zabilježiti kao svjedočanstvo jednog vremena, djela i ljudi u njemu...

Nakon troipogodišnjeg istraživačkog rada, u arhivima, bibliotekama i drugim ustanovama, ali i bilježenja priča sa živim akterima tih događaja, korišćenjem dokumentacije, pisane građe i priča kao i foto-

Najstarija fotografija Sloge iz 1920. godine. Stoje s lijeva na desno, gornji red: Milivoje – Mičko Pavićević, Novo Zlatičanin, Miladin Markuš, Gojko Popović, drugi red: Majo Radović, Savo Dragović, Milutin Velašević, u sredini Sergije Stanić (predsjednik kluba), Gavriilo Pajović (sa loptom), Radivoje Velašević, Milorad Šaletić, Milivoje Stanišić (krajnji desno sa rukama na M. Šaletiću)

grafija porodica osnivača i utemeljivača kluba dilema, ako je uopšte i postojala je otklonjena. Ostaje činjenica da je **Sloga** poslije cetinjskog **Lovćena** najstariji klub u Crnoj Gori čiju je fudbalsku tradiciju nakon Drugog svjetskog rata, od 1945. godine nastavio FK **Iskra**.

Malo je danas živih savremenika koji bi mogli besjediti o tim danima, osnivači i utemeljivači su već odavno napustili ovaj surovi svijet. Ipak, ti čestiti ljudi ostavili su nam zaista vrijednu zaostavštinu.

U želji da se od zaborava otrgnu dani početka loptanja i fudbalske igre kao djela onih ljudi koji su bili ispred vremena u kom su živjeli, i da se sačuva sjećanje na sve one koji su u predhodnom vremenu ugradili dio sebe u osnivanje prvog kluba i razvoj fudbala u gradu uop-

šte, pojavila se realna potreba za izdavanjem ove monografije – almanaha. Zamišljena kao ljetopis zbivanja, vremenski obrađenih događaja, obogaćana sa mnoštvom fotografija svih generacija, imenima fudbalera i rukovodstva kluba, poslužiće kao solidna osnova za dalju nadgradnju i istraživanja.

ISKRA NASTAVLJA TRADICIJU SLOGE

Odmah nakon oslobođenja zemlje, 1945. godine počela su okupljanja fudbalera i zaljubljenika u fudbalsku igru. Stari igrači predratnih klubova odmah su se dali na posao oko oživžavanja fudbalske igre, i u tom periodu u Danilovgradu je osnovan fudbalski klub **Jedinstvo**. Ostalo je zabilježeno da je taj klub u relativno kratkom periodu svog postojanja, u Danilovgradu, odigrao prijateljsku utakmicu sa **Sutjeskom** u kojoj su gosti pobijedili. Preciznijih podataka o njegovom nestanku i gašenju te 1945. godine nema, izuzev informacije da je odigrao jednu utakmicu.

Te poratne godine predsjednik SKOJ – a, za Danilovgradski srez bio je **Veselin Đuranović**. Upravo on je bio “kum” novog imena kluba. Na osnivačkoj Skupštini kluba, u ljeto 1945. godine, u prisustvu većeg broja starih fudbalera, među kojima su između ostalih bili **Radule Pavličić, Marko Kaluđerović, Milovan Tomašević, Vojo Saveljić...** kao i mlađi **Mišo Gardašević, Vojo Prelević, Veselin Đuranović** i drugi, novom klubu je dato ime Iskra. Tada je na osnivačkoj skupštini odlučeno da se formira klub koji neće nositi ime ni jednog od predratnih, starih i poznatih, **Sloge** i **Zmaja**. Nastala je tada Iskra, nastavljač tradicije Sloge, kao najstarijeg kluba osnovanog u Danilovgradu.

Kako reče jedan od aktera ovih događaja, odmah poslije rata nastupilo je neko čudno, “smučeno vrijeme, da se nekako brzo zaboravilo sve ono što je ranije bilo dobro i pozitivno”, misleći pri tom na kulturu i sport.

Najveći uspjeh **Iskra** je ostvarila takmičarske 1969/70 godine, kada je osvajanjem prvog mjesta u Republičkoj ligi po prvi put izborila plasman u Drugu saveznu ligu. Taj uspjeh ostvarili su: **Momo Vasiljević, Ramo Omerović, Jakša Radulović, Bato Šaletić, Slobodan – Šuto Radulović, Momir Kalezić, Miladin – Mijo Popović, Zdravko – Papo Popović,**

Đordije - Đoko Pavićević, Ratko Kalezić, Ratko – Zeba Đurović, Miladin Milatović, Beli Šaletić, Velizar – Mikan Pavićević, Petar Gardašević, Slavko – Bato Kovačević, Radomir Milonjić, Veljko Karanikić, Vlatko Popović, Mikan Đuranović, Milan Kovačević, Rajko Pavličić, Đurišić... Istorijski uspjeh ostvaren je pod stručnim rukovodstvom trenera ekipe **Dragoslava – Daše Radulovića**, što je omogućila agilna uprava na čelu sa dugogodišnjim predsjednikom, velikim fudbalskim zaljubljenikom i zaslužnim sportskim radnikom **Ljubomirom – Biljom Grgurovićem**, i njegovim saradnicima **Brankom Šaranovićem, Radomanom Jovanovićem, Šaćirom Turkovićem, dr. Čedomirom Jovanovićem...**

U veoma jakoj drugoligaškoj konkurenciji, **Iskra** se tada nadmetala dvije sezone nakon čega se ponovo vratila u Republičku ligu. **Iskra** je takmičarske 1993/94 osvajanjem duple krune (prvenstva i Kupa) izborila po drugi put status drugoligaš, gdje je igrala samo jednu sezonu. U sezoni 1995/96, **Iskra** kao četvrta, zbog proširenja lige ponovo postaje drugoligaš, gdje naredne sezone ponovo ispada, da bi 1999/2000 ponovo ušla u Drugu ligu, gdje je igrala dvije sezone, nakon čega je, 2003. godine ispala, i sada se takmiči u Republičkoj ligi.

Iskra je među crnogorskim ligašima uživala visok renome i slobodno se može reći da je uz cetinjski **Lovćen** bio jedan od najboljih i najvažnijih ekipa u Republičkoj ligi.

IGRALI SAMO JEDNO POLUVRIJEME

Malo je poznat podatak da je prvi međusobni, prijateljski meč gradskih rivala “**Sloge**” i “**Njegoša**” odigran 19.jula 1931 godine. Pomenuta utakmica je završena neslavno, prije kraja. Naime, utakmica je trajala samo jedno poluvrijeme, jer igrači **Njegoša** nijesu htjeli da priznaju gol koji je **Sloga** dalu u posljednjem minutu prvog poluvremena, nakon čega su napustili igralište.

GOL SA CENTRA

“Sjećam se, bilo je to negdje u proljeće 1933. godine, kada smo igrali utakmicu protiv **Budućnosti** iz Podgorice, priča **Radovan-Mišo Ivanović**, jedan od osnivača i aktivnih igrača **Zmaja**. “Igrače **Budućno-**

sti predvodio je **Sergije Stanić**, jedan od osnivača i prvi predsjednik **Sloge**. Utakmica se igrala na igralištu koje se nalazilo na mjestu gdje je sada kuća pokojnog **Vlada Burića**. Okupilo se bješe puno naroda, svirala je i gradska bleh muzika”...

“A onda poče utakmica. Igralo se bogami muški sa obje strane. Negdje sredinom drugog poluvremena **Milivoje Stanišić**, samo što je bio prešao u polovinu **Budućnosti** odape šut kao iz topa, a golman **Budućnosti** čuveni **Musaja Čelebidžić**, samo je loptu pogledom otrpatio ka gornjem uglu. Bili smo bolji, i dobismo ih tada, a veliki svijet što se bješe okupio priredio nam je pravo veselje”, kaže **Radovan – Mišo Ivanović**.

“Poslije nekoliko godine, tačnije, 1936. godine **Milivoje Stanišić** je otišao u Beograd i tamo je nastupao za **BSK**, bio je dobar igrač, kakvih je čini mi se i stasom i znanjem malo i danas”, sa sjetom se prisjeća tih lijepih dana 88. godišnji Danilovgrađanin, akter tih događaja, **Radovan – Mišo Ivanović**.